

УДК 352.9:316.77

Наталія Марчук

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ PR В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті систематизовано і критично осмислено використання піар-інструментів в органах місцевого самоврядування Івано-Франківської області. З'ясовано зміст поняття місцевого самоврядування в законодавстві України. Проаналізовано використання піар-інструментів на прикладі Івано-Франківської обласної ради, Івано-Франківської міської ради, районних та сільських рад, а також новостворених в межах реформи децентралізації об'єднаних територіальних громад. Зроблено висновок про позитивну динаміку використання інструментів публік рилейшнз в органах місцевого самоврядування як форми сучасного демократичного процесу.

Ключові слова: публік рилейшнз, піар, комунікація, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади.

Актуальність дослідження використання інструментів піар в органах місцевого самоврядування зумовлена як стрімким розвитком інформаційної сфери, так і проведенням реформи децентралізації, за результатами якої органи місцевого самоврядування отримують все більше функцій та набирають ваги як політичні актори. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вимагає розробки нових моделей політичної поведінки, а також застосування новітніх інструментів політичної комунікації, які б дали органам державної влади та місцевого самоврядування конкурентні переваги у боротьбі за увагу громадськості на рівні із різноманітними виробниками контенту.

Поняття публік рилейшнз тісно пов'язане із концептом місцевого самоврядування, оскільки вони відповідають на запити суспільства та територіальних громад на якісну інформацію. Теоретичні аспекти піар в органах місцевого самоврядування свого часу аналізувалися у роботах таких вчених, як В.Бебик, В.Білоус, С. Блек, Е. Бернейз, Р.Войтович, А. Лі, М.Левчук, А.Ольшевський, А. Пейдж, Г.Почепцов, М.Саллівен, І.Слісаренко, А. Халецький та інші.

Метою статті є аналіз особливостей піар діяльності органів місцевого самоврядування Івано-Франківської області.

Виклад основного матеріалу. Із розвитком демократичних інституцій завданням органів державної влади та місцевого самоврядування, окрім виконання управлінських функцій, є також і формування і вивчення громадської думки та постійна підтримка двосторонніх зв'язків із громадськістю. Представники влади не повинні замовчувати чи приховувати інформацію від громадськості із метою покращення власного іміджу, а систематично вести діалог, адекватно реагувати на критику та аргументовано пояснювати власну позицію в кризових чи конфліктних ситуаціях.

Законодавство України визначає місцеве самоврядування як гарантоване державою право та реальну здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого

самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. [4]

Жителі села, селища, міста або кількох сіл, селищ, міст є відповідною місцевою територіальною громадою. Вона вирішує питання місцевого (у межах території села, селища, міста чи об'єднаної території) значення відповідно до Конституції України та законів України, як правило, через органи місцевого самоврядування. Тобто, органи місцевого самоврядування — це виборні та інші органи територіальних громад, які мають повноваження вирішувати питання місцевого значення. Система органів місцевого самоврядування в Україні є досить розгалуженою та перебуває на етапі реформування. У контексті проведення реформи децентралізації до органів місцевого самоврядування в Україні відносяться територіальні громади, сільські, селищні, міські ради, у тому числі новостворені об'єднані територіальні громади; сільські, селищні, міські голови; виконавчі органи сільських, селищних, міських рад; старости ради об'єднаної територіальної громади; районні та обласні ради. [2]

Для ефективного функціонування системи місцевого самоврядування в Україні важливим є налагодження процесу комунікації між усіма її складовими, а також інформатизація інформаційних процесів. Також інформаційна діяльність органів місцевого самоврядування є надзвичайно важливим інструментом звітування перед територіальною громадою, тобто перед потенційними виборцями.

Діяльність у сфері паблік рилейшнз є одним із основних інструментів побудови позитивного іміджу організації на всіх рівнях, саме тому органи місцевого самоврядування використовують все більше PR-інструментів та наймають на роботу відповідних фахівців, створюють відповідні відділи чи наймають PR-агенції в ролі підрядників. Піар-діяльність передбачає збір, обробку та поширення інформації про організацію, співпрацю зі ЗМІ, створення масштабних інформаційних приводів, швидку та професійну реакцію на кризові ситуації, висвітлення роботи як органів місцевого самоврядування в цілому, так і особисто їхніх керівників та посадових осіб. Згідно із статтею 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» самоуправління здійснюється за принципами народовладдя, гласності, колегіальності, підзвітності та відповідальності перед територіальною громадою, тобто інформаційна діяльність є обов'язковою складовою діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. [4]

А. Халецький поділяє сучасні інформаційні технології у сфері місцевого самоврядування за наступними критеріями:

1. Технології надання інформації (веб-сторінки) дають широкі можливості для розповсюдження інформації з використанням зручної навігації, пошуку й безкоштовного тиражування у великих обсягах. Інформація з'являється оперативно й доступна цілодобово для миттєвого пред'явлення – ідеальне середовище для моніторингу законодавчих актів, рішень органів самоврядування й забезпечення населення або спеціальних органів можливістю швидкого одержання різної статистичної, аналітичної або методичної інформації.

2. Технології поширення інформації (групи новин, списки розсилки) дозволяють швидко та з мінімальними витратами поширювати певну інформацію серед гігантської аудиторії – ідеальне середовище для адресного доведення рішень органів місцевого самоврядування до громадян з метою ознайомлення.

3. Технології обміну інформацією (електронна пошта, форуми, чати, відео- й аудіоконференції) забезпечують постійний інформаційний швидкісний канал, який передбачає двосторонній обмін інформацією між більшою кількістю учасників –

ідеальне середовище як для міжвідомчого обговорення прийнятих місцевими органами рішень, так і для всебічного їх обговорення. [6, с. 261]

Діяльність служб паблік рилейшнз у органах державної влади та місцевого самоврядування повинна сприяти розвитку демократії та поширенню інформованості громадськості про діяльність цих структур. Основною метою піар-служб має бути розвиток громадянської самосвідомості та виховання в людей активного інтересу до проблем, пов'язаних із центральною або місцевою владою. [9]

Органи місцевого самоврядування Івано-Франківської області системно займаються діяльністю у сфері паблік рилейшнз та популяризують власну діяльність. За підсумками 2019 року Івано-Франківська область посіла восьме місце в Україні в рейтингу прозорості регіонів, а місто Івано-Франківськ посіло десяте місце серед п'ятдесяти найбільших міст. Аналіз проводився в рамках проекту «Транспарентність, фінансове здоров'я та конкурентоспроможність муніципалітетів» на основі аналізу інформаційної політики, складання бюджету, державних закупівель, розпорядження майном, соціальних послуг, кадрової політика, професійної етики та конфлікту інтересів, участі громадян та медіа. [5]

При аналізі піар-інструментів Івано-Франківської обласної ради можемо стверджувати, що даний орган місцевого самоврядування працює в кількох основних напрямках:

- оновлено та спрощено, в порівнянні з попередньою версією, інтерфейс офіційного веб-сайту, на якому систематично висвітлюється діяльність Івано-Франківської обласної ради та публікуються офіційні документи відповідно до законодавства України;
- налагоджена співпраця із засобами масової інформації щодо висвітлення діяльності Івано-Франківської обласної ради;
- проводиться систематична робота із цільовими групами щодо популяризації діяльності Івано-Франківської обласної ради, в тому числі в межах обласних програм;
- посилено роботу із соціальними мережами, зокрема офіційна сторінка Івано-Франківської обласної ради в мережі Facebook, що була створена 6 липня 2017 року, налічує більше 900 підписників; на окрему увагу заслуговує Facebook сторінка діючого голови Івано-Франківської обласної ради Олександра Сича, яка налічує більше 9 тисяч підписників та нерідко стає першоджерелом новин про Івано-Франківську обласну раду.

На прикладі піар-діяльності виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради бачимо використання синтезу інструментів паблік рилейшнз та їхню ефективну взаємодію. Інформація про діяльність виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради систематично висвітлюється через засоби масової інформації та соціальні мережі. Офіційний Інтернет-сайт міста було запущено ще у 2000 році, а у 2016 році було презентовано оновлений інтерфейс, меню якого вміщає понад 400 розділів різного підпорядкування. На офіційній сторінці міського голови Руслана Марцинківа в мережі Facebook, що налічує більше 50 тисяч підписників, щодня оновлюється інформація про діяльність міськвиконкому та висвітлюються актуальні питання життя громади.

Районні ради Івано-Франківської області також активно розвивають власні веб-портали для висвітлення своєї діяльності. Зокрема, якісні веб-портали наявні в Богородчанській, Верховинській, Галицькій, Городенківській, Долинській, Калуській, Коломийській, Косівській, Надвірнянській, Рогатинській, Рожнятівській, Снятинській, Тисменицькій, Тлумацькій районних радах та в містах обласного підпорядкування. Незважаючи на якісний контент, в зв'язку із запровадженням нової територіальної

основи громад та об'єднанням районів згідно із Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року, веб-портали ліквідованих органів місцевого самоврядування можуть бути видозмінені або втратити свою актуальність. [7]

Якщо органи місцевого самоврядування на районних та обласних рівнях використовують різноманітні піар-інструменти, то сільські та селищні ради і виконкоми цих рад дещо обмежені в ресурсах та кадровому потенціалі. В межах реформи децентралізації в Україні відбувається створення об'єднаних територіальних громад, які є більш спроможними та отримують ширший спектр повноважень. Новостворені ОТГ роблять акцент на комунікаційній політиці та розробляють комунікаційні стратегії діяльності, формують новий тип відносин між державою та громадянами через створення центрів надання адміністративних послуг та використовують різноманітні технології для поширення та обміну інформацією. Позитивна динаміка підкріплена також допомогою міжнародних донорів для покращення прозорості ОТГ, в межах якої відбуваються практичні семінари для представників об'єднаних територіальних громад, надається матеріальна та технічна допомога. Програма «U-Lead з Європою» підготувала практичний посібник «Комунікація у громадах. Практичні кроки до ефективного діалогу з мешканцями», який містить практичні інструменти та поради для представників органів місцевого самоврядування як бути прозорими, ефективними та інноваційними під час спілкування зі своїми громадянами та іншими зацікавленими сторонами. [8]

Висновки. Паблік рилейшнз є невід'ємною складовою діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Ефективне ведення піар-діяльності може стати інструментом здобуття та утримання політичної влади або засобом впливу на територіальну громаду.

Проаналізувавши піар-діяльність органів місцевого самоврядування Івано-Франківської області слід зазначити, що із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій кількість використовуваних інструментів паблік рилейшнз суттєво збільшується та набуває нових форм. Також позитивною є вплив реформи децентралізації та створення більш спроможних об'єднаних територіальних громад, які мають широкі повноваження та ресурси для ефективної популяризації власної діяльності та налагодження діалогу із громадськістю. Позитивна динаміка використання інструментів паблік рилейшнз в органах місцевого самоврядування є також індикатором розвитку демократичних процесів в територіальних громадах.

1. Левчук М. Г. Моделі зв'язків з громадськістю органів місцевого самоврядування / М. Г. Левчук // Економіка та держава. – 2009. – № 8. – С. 81–83.

2. Конституція України [Електронний ресурс] / Законодавство // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Корнійчук О. Зв'язки з громадськістю як інструмент державної політики в Україні [Текст] / О. Корнійчук // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2006. – Вип. 10. – С. 114–121.

4. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України [Електронний ресурс] / Законодавство // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/ed20140622/stru2>

5. Прозорість та фінансове здоров'я 50 найбільших міст та 22 регіонів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://local-governments.icps.com.ua/>

6. Халецький А. В. Використання онлайн-комунікацій в процесі взаємодії органів державної влади з громадськістю / А. В. Халецький, К. Т. Томашкова // Збірник

наукових праць Донецького державного університету управління. – Серія: Державне управління. Т. XII, вип. 198. – Донецьк : Донецьк. держ. ун-т управління, 2011. – С. 257–271.

7. Постанова Верховної Ради України про утворення та ліквідацію районів 807-ІХ. від 17.07.2020. Режим доступу http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69132

8. Комунікація у громадах. Практичні кроки до ефективного діалогу з мешканцями./ U-Lead з Європою. – Київ: ПП «КП» УкрСіч, 2019 – 41 с.

9. PR в органах державної влади та місцевого самоврядування: Монографія / О. Бабкіна, В. Басалюков, В. Бебик та ін.; За заг. ред. В. Бебика, С. Куніцина. —К.; Сімферополь: МАУП, 2003.—240 с.

10. Бабінова О. Основні елементи, принципи та форми взаємодії органів публічної влади з громадськістю / О. Бабінова. // Актуал. пробл. держ. упр. : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2005. № 1 (19). – С. 83-90

11. Fazi E. Civil Dialogue: Making it work better / E. Fazi, J. Smith. – Civil Society Contact Group, 2006. – 100 p.

References

1. Levchuk M. H. Modeli zviazkiv z hromadskistiu orhaniv mistsevoho samovriaduvannia / M. H. Levchuk // Ekonomika ta derzhava. – 2009. – № 8. – S. 81–83.

2. Konstytutsiia Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Zakonodavstvo // Verkhovna Rada Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Korniiichuk O. Zviazky z hromadskistiu yak instrument derzhavnoi polityky v Ukraini [Tekst] / O. Korniiichuk // Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. – Lviv : LRIDU NADU, 2006. – Vyp. 10. – S. 114–121.

4. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini. Zakon Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Zakonodavstvo // Verkhovna Rada Ukrainy. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/ed20140622/stru2>

5. Prozorist ta finansove zdorovia.50 naibilshykh mist ta 22 rehioniv. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://local-governments.icps.com.ua/>

6. Khaletskyi A. V. Vykorystannia onlain-komunikatsii v protsesi vzaiemodii orhaniv derzhavnoi vlady z hromadskistiu / A. V. Khaletskyi, K. T. Tomashkova // Zbirnyk naukovykh prats Donetskoho derzhavnoho universytetu upravlinnia. – Serii: Derzhavne upravlinnia. T. KhII, vyp. 198. – Donetsk : Donetsk. derzh. un-t upravlinnia, 2011. – S. 257–271.

7. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv 807-ІХ. від 17.07.2020. Rezhym dostupu http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69132

8. Komunikatsiia u hromadakh. Praktychni kroky do efektyvnoho dialohu z meshkantsiamy./ U-Lead z Yevropoiu. – Kyiv: PP «KP» UkrSich, 2019 – 41 s.

9. PR v orhanakh derzhavnoi vlady ta mistsevoho samovriaduvannia: Monohrafiia / O. Babkina, V. Basaliukov, V. Bebyk ta in.; Za zah. red. V. Bebyka, S. Kunitsyna. —К.; Simferopol: MAUP, 2003.—240 s.

10. Babinova O. Osnovni elementy, pryntsypy ta formy vzaiemodii orhaniv publichnoi vlady z hromadskistiu / O. Babinova. // Aktual. probl. derzh. uпр. : zb. nauk. pr. – Dnipropetrovsk : DRIDU NADU, 2005. № 1 (19). – S. 83-90

11. Fazi E. Civil Dialogue: Making it work better / E. Fazi, J. Smith. – Civil Society Contact Group, 2006. – 100 r.

Marchuk Nataliya Use of public relations tools in local selfgovernment on the example of Ivano-Frankivsk region

The article systematizes and critically comprehends the use of PR tools in local selfgovernments of Ivano-Frankivsk region. The content of the concept of local selfgovernment in the legislation of Ukraine is clarified. The use of PR tools is analyzed on the example of Ivano-Frankivsk Regional Council, Ivano-Frankivsk City Council, rayon and village councils, as well as newly created within the decentralization reform the united territorial communities. It is concluded that there is a positive dynamics of the use of public relations tools in local governments as a form of modern democratic process.

Keywords: *public relations, PR, communication, local self-government, local authorities, united territorial communities.*